

УДК 336.647

К.С. Салига,
д.е.н., професор, кафедра фінансів і кредиту Класичний приватний університет,
Г.А. Писаренко,
Класичний приватний університет

СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У роботі висвітлені проблеми теоретично – методичного обґрунтування і практичної реалізації формування фінансових ресурсів підприємства та шляхи підвищення ефективності їх використання.

Annotation. In-process the lighted up problems in theory - methodical ground and practical realization of forming of financial resources of enterprise and ways of increase of efficiency of their use.

Ключові слова: фінансові ресурси підприємства, маневрування

I. Вступ. В умовах сучасного розвитку ринкових економічних відносин між суб'єктами господарювання, що склалися на даному етапі в Україні, одним з найважливіших питань, що постають перед підприємствами, є питання забезпечення ефективної діяльності через знаходження достатньої кількості фінансових ресурсів. У зв'язку з цим актуальною є проблема дослідження теоретичних аспектів складу джерел формування фінансових ресурсів підприємства, їх уточненого понятійного змісту в сучасному баченні економічної теорії.

В українській економічній думці на сьогодні існує дуже багато визначень фінансових ресурсів підприємства. Така неоднозначність відображає, по-перше, відірваність вітчизняної економічної науки від тих процесів, перетворень і явищ, які нині відбуваються в українській економіці; по-друге, про певне нерозуміння функціонування ринкової економіки та її законів, які поступово, але неухильно приходять на зміну командно-адміністративній системі, або принаймні про невдалу спробу поєднати закономірності цих двох систем у єдиному симбіозі [3,с.339].

Питанням формування фінансових ресурсів присвячені роботи Д.Д. Марченко, що досліджує ці процеси в умовах трансформаційної економіки; О.Г. Гудь, яка в своїх роботах розглянула процеси формування фінансових ресурсів на рівні сільськогосподарських підприємств [6,с.108].

В сучасній економічній літературі (О.Д. Василік, В.Г. Белоліпецький, Г.Г. Кірейцев, В.М. Родіонова, А.С. Філімоненков) [5] визначення межі фінансових ресурсів здійснюють по грошовій формі - грошові засоби стають фінансовими ресурсами тоді, коли акумулюються з певним порядком створення і використання. Характерною рисою є вираження не зміни форм вартості, а фінансовий результат процесу відтворення.

Однак у роботах названих фахівців недостатньо досліджено процес формування фінансових ресурсів підприємств; взаємозв'язок фінансових ресурсів і джерел їх формування; фактори та важелі, що впливають на формування фінансових ресурсів підприємств; ефективність формування фінансових ресурсів підприємств.

II. Постановка завдання

Пошук потенційних резервів фінансових ресурсів є важливим завданням зі сторони керівництва суб'єкта господарювання для реалізації поставлених виробничих програм та стратегічного розвитку. Управління фінансовими ресурсами на рівні підприємства передбачає ефективне їх використання, правильний вибір напрямків фінансових потоків та раціональне використання за цільовим призначенням.[2]

Метою роботи є визначення джерел фінансових ресурсів на підприємстві та аналіз основних стратегій їх залучення. Відповідно до цієї мети поставлені такі завдання:

- розглянути основні джерела формування фінансових ресурсів підприємства;
- визначити та проаналізувати основні стратегії залучення фінансових ресурсів;
- виявити проблеми, що існують у цій галузі [1,с.22].

III. Результати

Жодне сучасне підприємство не може дозволити собі такої розкоші, щоб спочатку залучати кошти, а потім перетворювати їх у фінансові ресурси для подальшого використання. Жодна копійка не надходить до підприємства просто так. Обов'язково проти кожної копійки, залученої підприємством, виступає або товар, або його зобов'язання у вигляді цінних паперів. Чим швидше підприємства пустять в обіг кошти, тим більшу величину доходу і прибутку вони зможуть отримати в майбутньому [4,с. 96].

Достатній розмір фінансових ресурсів забезпечує: фінансову стійкість, платоспроможність, стабілізацію обсягів виробництва, достатній рівень забезпечення організації матеріальними ресурсами, а отже, здатність в процесі виробництва відшкодувати авансовані фінансові ресурси в обсягах, що не будуть поступатися використаним.

В умовах становлення та розвитку ринкових відносин в Україні спостерігається нестача фінансових ресурсів у багатьох суб'єктів господарювання. Це обумовлено рядом обставин пов'язаних з втратою підприємствами власних фінансових ресурсів внаслідок збиткової їх роботи та інфляції. А також недосконалістю системи оподаткування підприємств, що супроводжується іммобілізацією їх фінансових ресурсів. Великою проблемою в наш час є висока вартість залучення позичкових коштів.

Важливим завданням на підприємстві є визначення потреби в ресурсах, яке дає змогу доцільно планувати формування запасів. Визначимо показники на прикладі ВАТ «Мелітопольський оліє екстракційному заводі»

$$BOK = BK - HA; \quad (1)$$

де BOK- наявність власних оборотних коштів;

BK - власний капітал;
HA - необоротні активи;

$$ДФЗВД = BK - HA + ДКпз ; \quad (2)$$

де ДФЗВД - наявність власних і довгострокових позикових джерел формування оборотних коштів;

ДК_{пз} - довгострокові кредити і позикові засоби;

$$\text{ДФОК} = \text{ВК} - \text{НА} + \text{ДКпз} + \text{ККпз}; \quad (3)$$

де ДФОК-Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування оборотних коштів;
КК_{пз} - короткострокові кредити і позикові засоби;

$$\text{Нвок} = \text{ВОК} - \text{ВЗ} - \text{ГП}; \quad (4)$$

де Нвок - Надлишок чи недолік власних джерел формування запасів
ВЗ - виробничі запаси;
ГП - готова продукція;

$$\text{Ндфзвд} = \text{ВК} - \text{НА} + \text{ДКПЗ} - \text{ВЗ} - \text{ГП}; \quad (5)$$

де Ндфзвд - Надлишок чи недолік власних і довгострокових джерел формування запасів;

$$\text{Ндфок} = \text{ВК} - \text{НА} + \text{ДКПЗ} + \text{ККПЗ} - \text{ВЗ} - \text{ГП}; \quad (6)$$

де Ндфок - Надлишок чи недолік загальної величини основних джерел формування запасів.

Таблиця 1.

Показники, що характеризують забезпеченість підприємства джерелами формування запасів на ВАТ «Мелітопольському оліє екстракційному заводі» за 2007-2009 роки

Показники	2007 рік	2008 рік	2009 рік	Відхилення 2009 рік – 2007 рік
Наявність власних оборотних коштів (ВОК), тис. грн.	-4257,6	-9745	-6944	-2686,4
Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування оборотних коштів (ДФЗвд), тис. грн.	50977,7	82453	80388	29410,3
Загальна величина основних джерел формування оборотних коштів (ДФОК), тис. грн.	53476,1	84453	80388	26911,9
Надлишок чи недолік власних джерел формування запасів, тис. грн.	25708,3	24464	39962	14253,7
Надлишок чи недолік власних і довгострокових джерел формування запасів, тис. грн.	20167	57685	36234	16067
Надлишок чи недолік загальної величини основних джерел формування запасів, тис. грн.	33309,1	57685	36234	2924,9

Проаналізувавши дані можна зробити висновок, що показник наявності власних оборотних коштів у 2009 році в порівнянні з 2007 роком зменшився на 2686,4 тис.грн. Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування оборотних коштів було збільшено на 29410,3 тис.грн. і в 2009 році становив 80388 тис.грн. Загальна величина основних джерел формування оборотних коштів у 2009 році в порівнянні з 2007 роком було збільшено на 26911,9 тис.грн. Надлишок власних джерел формування запасів у 2009 році склав 39962 тис.грн, цей показник було збільшено у порівнянні з 2007 роком на 14253,7 тис.грн. Надлишок довгострокових джерел формування запасів у 2009 році склав 36234 тис.грн. і перевищив показник в порівнянні з 2007 роком на 16067 тис.грн. Надлишок загальної величини основних джерел формування запасів збільшився у 2009 році в порівнянні з 2008 роком на 2924,9 тис.грн.

Виходячи з розрахунку наведених показників можливо розрахувати такі коефіцієнти:

$$K_v = \frac{\text{ВК} - \text{НА}}{\text{ВЗ} + \text{ГП}}; \quad (7)$$

де K_v - Коефіцієнт забезпеченості запасів власними джерелами формування;

$$K_{vd} = \frac{\text{ВК} - \text{НА} + \text{ДКпз}}{\text{ВЗ} + \text{ГП}}; \quad (8)$$

де K_{vd} - Коефіцієнт забезпеченості запасів власними і довгостроковими позиковими джерелами;

$$K_{vdp} = \frac{\text{ВК} - \text{НА} + \text{ДКпз} + \text{ККпз}}{\text{ВЗ} + \text{ГП}}; \quad (9)$$

де K_{vdp} - Коефіцієнт забезпеченості запасів власними, довгостроковими і короткостроковими позиковими джерелами;

$$K_m = \frac{\text{ОА}}{\text{ВК}}; \quad (10)$$

де K_m - Коефіцієнт маневрування;

ОА - оборотні активи;

$$K_{dzp} = \frac{\text{ДЗ}}{\text{ВК} + \text{ДЗ}}; \quad (11)$$

де K_{dzp} - Коефіцієнт довгострокового залучення позикових засобів;

ДЗ-довгострокові зобов'язання.

Таблиця 2.
Розрахунок коефіцієнтів фінансової стійкості ВАТ «Мелітопольського оліє екстрактного заводу» за 2007-2009 роки

Показники	2007 рік	2008 рік	2009 рік	Відхилення 2009 рік – 2007 рік
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними джерелами формування, тис грн.	-0,01	-0,39	-0,16	-0,15
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними і довгостроковими позиковими джерелами, тис грн.	0,18	3,33	1,82	1,64
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними, довгостроковими і короткостроковими позиковими джерелами, тис грн.	0,19	3,4	1,82	1,63
Коефіцієнт маневрування	2,08	2,74	2,6	0,52
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових засобів, тис грн.	0,63	0,74	0,69	0,06
Коефіцієнт короткострокової заборгованості, тис грн.	0,37	0,08	0,08	-0,29
Коефіцієнт кредиторської заборгованості й інших пасивів, тис грн.	0,34	0,08	0,08	-0,26

Коефіцієнт забезпеченості запасів власними джерелами формування засобів з нижчим від норми. У 2009 році цей показник зменшився в порівнянні з 2007 роком на 0,15. Коефіцієнт забезпеченості запасів власними і довгостроковими позиковими джерелами засобів. Цей показник у 2009 році збільшився в порівнянні з 2007 роком на 1,064, і склав 1,82.

Коефіцієнт забезпеченості запасів власними, довгостроковими і короткостроковими позиковими джерелами. У 2009 році цей коефіцієнт збільшився в порівнянні з 2007 роком на 1,63, і мав значення 1,82.

Для характеристики структури джерел засобів підприємства можна використовувати також приватні показники структури окремих груп джерел. До них відносяться: Коефіцієнт довгострокового залучення позикових засобів. Збільшення частки заборгованості свідчить про більшу залежність організації від зовнішніх джерел фінансування і меншої платоспроможності. Цей показник у 2009 році в порівнянні з 2007 роком зменшився на 0,06. Коефіцієнт короткострокової заборгованості виражає частку короткострокових зобов'язань у загальній сумі зобов'язань. Цей коефіцієнт у 2009 році зменшився в порівнянні з 2007 роком на 0,29. Коефіцієнт кредиторської заборгованості й інших пасивів виражає частку кредиторської заборгованості й інших пасивів у загальній сумі зобов'язань підприємства. Цей показник зменшився у 2009 році в порівнянні з 2007 роком на 0,26.

Основними джерелами формування фінансових ресурсів підприємств є власні та залучені кошти. До власних належать: статутний капітал, амортизаційні відрахування, валовий дохід та прибуток. До залучених – отримані кредити, пайові та інші внески, кошти мобілізовані на фінансовому ринку.

При залученні фінансових ресурсів пропонуємо використовувати такі типи стратегій, які можуть мати внутрішню і зовнішню орієнтацію:

1. Використання власних коштів для розширення своєї ринкової ніші. Така стратегія використовується великими та вузькоспеціалізованими фірмами які працюють на нестійких ринках. Стратегія в цілому є малоприбутковою
2. Об'єднання фінансових ресурсів середніх та великих фірм для реалізації проектів захоплення нових ринків.
3. Використання всіх доступних джерел фінансування для формування та реалізації перспективних інноваційних програм малих та середніх підприємств наукоємних галузей. Стратегія є досить ризикованою, але високоприбутковою.
4. Залучення донорських коштів великих фірм - споживачів продукції в рамках вертикальної інтеграції з ними.
5. Перехресне фінансування . [1, с. 22].

Доцільно мати визначену величину вільних коштів для забезпечення можливого чи прогнозованого розширення діяльності. Таким чином, кошти можуть бути отримані від продажу непотрібних запасів та готової продукції на складі. Отже підприємство, створюючи цей та інші заходи, по зменшенні кредиторської заборгованості, запасів, дебіторської заборгованості, має можливість покращити свою ділову активність.

IV. Висновки

Формування фінансових ресурсів здійснюється за рахунок власних та позикових коштів. Вибір конкретних джерел формування фінансових ресурсів залежить від мети, загальної стратегії діяльності підприємства та його фінансового стану.

Література

1. Безбородова Т.В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємств.// Держава та регіони.-2006.-№5.-С.21-23.
2. Бердар, М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства // Актуальні проблеми економіки. - 2008. - №5. - С.133-138.
3. Волк І.Ф. Фінансові ресурси підприємства: економічна сутність та ефективність управління.// Держава та регіони.-2007.- №6.- С.339- 342.
4. Грабарчук С. С. Фінансові ресурси підприємств / С. С. Грабарчук // Фінанси України. – 2008. – № 1. – С. 96–103.
5. Меренкова Л.О. Економічний зміст фінансових ресурсів підприємства в умовах ринку //Коммунальное хозяйство городов. - 2005. - №4. - С. 219-221.
6. Рибалко Н.О. Особливості формування фінансових ресурсів підприємствами санітарно-курортного комплексу.// Формування ринкових відносин в Україні.-2008.- №12(91),-с.108-111

ТОВ "ДКС Центр"